

***Stenus receptus* Bck synonym till *S. proditor* Er. och *Xyletinus grönblomi* Y. Kangas synonym till *X. fibyensis* Lundbl.**

AV STIG LUNDBERG

I Not. Ent. 1934, sid. 23 o.f. har L. Benick beskrivit en för vetenskapen ny *Stenus*-art, *receptus*, efter ett exemplar, som Nils Bruce insamlat vid Kare-suando i övre Lappland. Arten har rapporterats återfunnen i antal av Andreas Strand och Oskar Sjöberg vid Nedre Soppero i driftrand vid Lainio älv. Exemplar har av Nils Linnman tagits såväl vid Sjaunja i Lu Lpm 1960 som i Ly Lpm 1957 (Ent. tidskr. 1965, sid. 25). Dessutom har jag själv rapporterat exemplar från såväl Norrbotten som Lu och Ly Lpm (Ent. tidskr. 1966, sid. 53). I Svensk Insektsfauna 48, Kortvingar, *Staphylinidae*, H. 2, 1961 har Palm placerat arten i undersläktet *Nestus* Rey och dessutom avbildat hanens genitalorgan.

1966 sände Sven Persson några *Stenus*-exemplar från Jokkmokk-trakten till mig för kontrollbestämning. Han ansåg dem vara *Stenus receptus* medan Engelmark fått dem till att vara *proditor*. En närmare undersökning av detta material, mitt eget och Riksmuseums av *Stenus proditor* och »*receptus*», gav det överraskande resultatet att allt var en och samma art. Genitalpreparat av säkra exemplar av *proditor* från södra Sverige visade sig helt överensstämma med sådana av förmenta *receptus* liksom med Palms avbildning i Svensk Insektsfauna.

Resultatet av undersökningen delgavs såväl Palm som Strand och båda har kontrollerat sitt material och kommit fram till samma resultat. För att komma åt typexemplaret har jag varit i kontakt med G. Benick, sonen till L. Benick, och fått till svar att typen icke gått att återfinna, men att G. Benick kommit till samma resultat, d.v.s. att *receptus* är synonym till *proditor*. Även *Stenus*-specialisten V. Puthz är av samma uppfattning (in litt.). Orsaken till felbestämningen är att den förmenta *receptus* haft så kort första baktarsled att man vid bestämningen hamnat i fel grupp, nämligen *Nestus* Rey i stället för *Stenus s. str.*, där *proditor* placerats. Längden på första baktarsleden varierar en del för *proditor*, och för vissa exemplar är det svårt att avgöra vilken grupp de skall placeras i. Man kan därför säga att arten bildar en övergång mellan *Nestus* och *Stenus*. Flertalet av de exemplar som kallats för *receptus* har varit ovanligt mörkbenta (typiska *proditor* har inre delen av låren rödfärgade), men, som Puthz påpekat (in litt.), finns den svartbenta formen angiven redan av Erichson såsom »*var. pedibus nigris*».

I Ent. tidskr. 1949, sid. 4—5 beskrev Olov Lundblad *Xyletinus fibyensis* efter ett exemplar, som han tagit i Fiby urskog i Uppland den 27 juni 1948

Entomol. Ts. Arg. 89. II. 1-2, 1968

genom slaghåvning. Sedermera har Lundblad även rapporterat fynd av arten från Hallands Väderö, Skåne, där en serie tagits vid håvning på unga ekar i juni 1951. I Catalogus 1960 är arten dessutom uppgiven för Närke efter ett exemplar, som Anton Jansson tagit nära Örebro den 31 juli 1942.

I Ann. Ent. Fen. 1955, sid. 3—5 har Yrjö Kangas beskrivit en *Xyletinus*-art *grönblomi* efter ett tiotal exemplar, som tagits i Finland.

I Ent. Blätter 1957 har G. A. Lohse behandlat de mellaneuropeiska *Xyletinus*-arterna och där bl.a. påpekat att arterna säkrast kan skiljas åt på formen av hanens genitalbåge.

I Ann. Ent. Fen. 1958, sid. 28—34, i samband med beskrivningen av en *Xyletinus*-art som tagits av författaren i stort antal i Kalix-trakten (*tremulicola*), har Yrjö Kangas avbildat genitalbågen för samtliga då kända nordiska arter utom den för *fibyensis* då det enda exemplar av denna art, som Kangas hade tillgång till, hade förlorat genitalbågen.

I Einar Wiréns samling fanns ett *Xyletinus*-exemplar, som länge stått obestämt. Då det var fråga om en hane lånade jag exemplaret och preparerade fram genitalbågen. Denna visade sig överensstämma med Kangas bild av genitalbågen för *Xyletinus grönblomi*, varför jag skickade exemplaret till Yrjö Kangas, vilken bekräftade att det var fråga om ett typiskt exemplar av *grönblomi*. Fyndet verkade ju anmärkningsvärt varför jag vart misstänksam och lånade in typen av *fibyensis* från Riksmuseum och preparerade fram genitalbågen på såväl denna som på exemplaren från Hallands Väderö. Resultatet blev synnerligen givande i det att genitalbågen för *fibyensis*-typen helt överensstämde med den för *grönblomi*. Ytterligare undersökning har också visat att det rör sig om en och samma art, vilken med hänsyn till tidpunkterna för beskrivningen av *fibyensis* respektive *grönblomi* bör heta *Xyletinus fibyensis* Lundbl.; detta trots att typexemplaret är något större än övriga hittills kända exemplar.

Inte nog med detta. Genitalbågen på exemplaren från Hallands Väderö visade sig avvika tydligt från *fibyensis* och även från övriga *Xyletinus*-arter. Uppenbarligen är det fråga om en ny art och jag avser att senare närmare beskriva arten, som jag tillsvidare kallar *Xyletinus väderöensis* nov.sp. Såväl Kangas som Lohse, vilka har fått studera materialet, är överens om ovanstående slutsatser.

För hjälp med upplysningar, utlåning av jämförelsematerial och kontrollbestämningar vill jag här passa på att tacka följande personer och institutioner. För *Stenus*-delen: Riksmuseum, Andreas Strand, Thure Palm, Volker Puthz, G. Benick, Nils Linnman, Sven Persson och Thor-Björn Engelmark.

För *Xyletinus*-delen: Riksmuseum, Yrjö Kangas, G.-A. Lohse, Einar Wirén och Bengt Ehnström.

Summary

The author has established that *Stenus receptus* Bck is synonym to *S. proditor* Er., and *Xyletinus grönblomi* Y. Kangas to *X. fibyensis* Lundbl. He has also found that specimens of *Xyletinus* from Hallands Väderö in Skåne in South Sweden, taken 1951 by O. Lundblad, are not *X. fibyensis* but a *nov. sp.*, which he calls *Xyletinus väderöensis* and which he will describe later on in detail.